

Grupo Suma: aktie in een straat van Mexico City.

Latijns - Amerika op Jongeren - Biënnale

KUNST ALS KRITIEK EN PROTEST

Als een onderdeel van de tiende biënnale van Parijs wordt kunst uit de landen van Latijns-Amerika gepresenteerd. De samenstelling van deze afzonderlijke expositie werd toevertrouwd aan de directeur van het museum voor beeldende kunst te Montevideo, Angel Kalenberg, die zelf ook een inleiding schreef voor de aparte catalogus. De aard van wat hier getoond wordt maakt het moreel onmogelijk erover te spreken met de rustige afstandelijkheid waarmee men normaal een zuiver artistieke manifestatie benadert.

Kreten van pijn, woede en wanhoop benader je niet met esthetische normen. Getuigenissen van verdrukking en foltering ga je niet zitten takseren op hun vormelijke kwaliteiten, noch situeren in een kontekst van stellingen en richtingen. Wat deze jonge kunstenaars uit Mexico, Brazilië, Argentinië, Venezuela te zien geven is schokkend, soms op het ondraaglijke af. Het zijn getuigenissen die in hun verschrikking het vrijblijvende van de vormexperimenten, waar men zich in de rijke en vrije landen mee bezig houdt, een beetje steriel en onwerkelijk doen schijnen. Onwerkelijk op dezelfde manier waarop heel wat van onze eigen zorgen en van onze politieke problemen onwerkelijk zijn, futiel en overtrokken, vergeleken bij situaties in de derde wereld. Ook in die zin weerspiegelt elke kunst de gemeenschap waarin zij ontstaat.

GRUWELEN

Door haar paroxistische heftigheid zit deze jonge kunst uit Midden- en Zuid-Amerika in de buurt van Goya's «Gruwelen van de oorlog» en van Picasso's «Guernica», historische protestkreten die toevallig — of liever niet toevallig — ook uit de spaansprekende wereld zijn opgestegen. Een gemeenschappelijke aard, eenzelfde

temperament is hier duidelijk aanwezig, want het is niet zo dat de aangeklaagde toestanden niet ook elders zouden bestaan. De Iberische en de Latijns-Amerikaanse kunstenaar reageert met een felheid die elders niet voorkomt, hij vindt uitdrukkingvormen die in hun rauwheid en realisme direct aangrijpen. Elders zou het patos lijken, worden de dingen liever in symbolen uitgedrukt of in beheerste termen gezegd — of niet gezegd. Men schijnt nooit uit het oog te verliezen dat men hoe dan ook met kunst bezig is. Voor de jonge Zuid-Amerikanen is dat kennelijk

bijzaak. Zij maken geen «werk». Zij gillen.

Wat zou je anders kunnen doen terwijl je gemarteld wordt? De Mexicaanse Grupo Proceso Pentagono heeft in Parijs een soort environment neergezet, waarbinnen langs de muren in tientallen kastjes al het vreselijke is bijeengebracht dat zij aanklagen. Er staat ook een tafel waarop het boek met geheime instructies voor de politie, compleet met tekeningen en foto's die tonen hoe gearresteerden moeten behandeld en verhoord worden. De lade staat half open; zij bevat spijkers die onder de vingernagels moeten geduwd worden. Een andere Mexicaanse groep, Suma, die zich vooral liet kennen door geëngageerde straatakties, heeft een reusachtige triptiek of eerder een soort retabel gemaakt, waarin ook weer allerlei vormen van geweld te zien zijn. Tot in de voorstelling leeft hier iets van de typische Latijns-Amerikaanse barok voort, de verheugde barok die ontstond uit de ontmoeting van de Jezuïetenstijl van de kolonizatoren met de kunst van de autochtone bevolking. Het mateloze en gepassioneerde van het expressiemiddel dekt hier wel volkomen de revolte die wordt uitgedrukt.

MANIPULATIES

Maar andere kunstenaars hanteren, voor het uitdrukken van gelijkaardige gevoelens, met evenveel overtuigingskracht de nu wel internationaal verstaanbare kodes van de hedendaagse beeldende kunst. De Braziliaan Paulo Herkenhoff neemt de pers van zijn land op de korrel met een hele reeks krantenmanipulaties, waardoor hij zichtbaar maakt hoe de censuur ingrijpt, hoe nieuws vervormd wordt, hoe het onbelangrijke wordt opgeblazen en het belangrijke verzwezen of geminimaliseerd. Het geheel vormt een — ook visueel echt boeiend — stukje kommunikatiekritiek dat niet alleen op Brazilië van toepassing is, maar hier toch wel bijzonder flagrante dingen reveleert.

Met deze kunst uit Latijns-Amerika bevinden we ons nu wel een heel eind van beroemdheden als Soto, Le Parc, Cruz-Diez, en opeens weer dichterbij grote ouderen als Orozco en Siquieros. De Parijse biënnale, die in 1975 al volkskunst uit het moderne China liet zien, levert hiermee een belangrijke informatieve bijdrage. Was de Chinese sectie twee jaar geleden een voorbeeld van «gealigneerde» kunst, van kunst die volmaakt samenviel met een regime en de geest ervan weerspiegelde, dan hebben we ditmaal te maken met kunst die radikaal en scherp een regime veroordeelt. Het wordt alleen niet duidelijk hoe zij in die landen anders dan klandestien mogelijk is, en hoe zij zelfs door een museumdirektie naar het buitenland geëxporteerd kan worden.

Marc CALLEWAERT

Extrait de : **Gazet van Antwerpen**
Geknipt uit : **Antwerpen**
Date :
Datum :

13-10-1977